

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра Епідеміології

1

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з науково-
педагогічної роботи
член-кореспондент НАМН України,
професор М.Р. Гжегоцький

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни

«МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

(курс за вибором)

для студентів VI курсу медичного факультету
спеціальностей «Лікувальна справа» – 7.12010001, «Педіатрія» – 7.12010002,
«Медико-профілактична справа» – 7.12010003

Затверджено
на методичній нараді кафедри
«23» квітня 2019 р.
(протокол № 11)
Завідувач кафедри
професор Н.О. Виноград

Затверджено
на цикловій методичній комісії
з профілактичної медицини
«24» квітня 2019 р.
(протокол № 3)
Голова комісії
професор В.І. Федоренко

Програму складено викладачами кафедри епідеміології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького: завідувачем кафедри, д. мед. н., професором Н.О. Виноград, к. мед. н., доцентом З.П. Васишин, к. мед. н., доцентом Л.П. Козак.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри епідеміології 23 квітня 2019 р. (протокол № 11) та засіданні циклової методичної комісії з профілактичної медицини 24 квітня 2019 р. (протокол № 3)

Рецензенти:

завідувач кафедри мікробіології, вірусології, імунології, д. мед. н., професор О.П. Корнійчук
доцент кафедри гігієни та профілактичної токсикології, к. мед. н., доцент У.Б. Лотоцька

Зміни та доповнення до Навчальної програми з дисципліни
«Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»
для студентів VI курсу медичного факультету
спеціальностей «Лікувальна справа» – 7.12010001, «Педіатрія» – 7.12010002,
«Медико-профілактична справа» – 7.12010003
на 2019-2020 навчальний рік

№ за / п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітка
1	Доповнено перелік Основної літератури	23 квітня 2019 року, № 11	
2	Доповнено перелік Додаткової літератури	23 квітня 2019 року, № 11	

Завідувач кафедри епідеміології _____ д. мед. н., проф. Виноград Н.О.

Зміни до Навчальної програми

- затверджені на методичній нараді кафедри 23 квітня 2019 року;

- затверджені на цикловій методичній комісії з профілактичної медицини 24 квітня 2019 року.

Обов'язкова література:

Змінено та доповнено:

3

1. Виноград Н.О. Військова епідеміологія: навч. посіб. / Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 184 с.
2. Виноград Н.О. Загальна епідеміологія: навч. посіб., 4-е вид; випр / Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 200 с.
3. Виноград Н.О. Спеціальна епідеміологія: навч. посіб., 2-е вид; переробл. та допов. / Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 368 с.
4. Виноград Н.О. Термінологічний словник: Епідеміологія. Біологічна безпека: навч. посіб. / Н.О. Виноград. – К.: ВСВ «Медицина», 2016. – 136 с.
5. Виноград Н.О. Термінологічний словник: Епідеміологія. Біологічна безпека. Епідеміологія. Паразитологія: навч. посіб. / Н.О. Виноград. – Вінниця: «Нова Книга», 2019. – 312 с.
6. Офіційний сайт МОЗ України // www.moz.gov.ua.
7. Інформаційний матеріал (нормативно-правові акти):
 - Конституція України (254 к / 96 – ВР).
 - Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (редакція від 01.01.2019 р.).
 - Закон України від 24.02.94 р. № 4000-ХІІ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (редакція від 04.10.2018 р.).
 - Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-ІІІ «Про захист населення від інфекційних хвороб» (редакція від 04.10.2018 р.).
 - Закон України від 19.02.2009 р. № 1026-VI «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» (редакція від 05.12.2012).
 - Наказ Міністерства охорони здоров'я України 28.12.2015 р. № 905 «Про Критерії, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації» (Редакція від 14.06.2019 р.).
 - Наказ Міністерства охорони здоров'я України 13.04.2016 р. № 362 «Про Перелік інфекційних захворювань, які мають прогресивно/поступово охоплюватися епідеміологічним наглядом».
 - Наказ МОЗ України № 133 від 19.07.95 р. «Про затвердження Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб».
 - Наказ МОЗ України № 178 від 28.10.2015 р. Про удосконалення епідеміологічного нагляду за ентеровірусними інфекціями, у т.ч. поліомієлітом, та запобігання поширенню циркулюючих вакциноспоріднених поліовірусів».
 - Наказ МОЗ України № 551 від 2014 р. «Про удосконалення проведення профілактичних щеплень в Україні».
 - Наказ МОЗ України № 595 від 2009 р. «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контролю якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів» (Редакція від 03.05.2019).
 - Наказ МОЗ України № 947 від 18.05.2018 р. «Про внесення змін до Календаря профілактичних щеплень в Україні».
 - Наказ МОЗ України № 958 від 25.04.2019 р. «Про внесення змін до Календаря

профілактичних щеплень в Україні».

- Наказ МОЗ України № 996 від 19.12.2016 р. «Про внесення змін до деяких наказів МОЗ в Україні. Про порядок фармаконагляду».
- Наказ МОЗ України № 113 від 12.03.2007 р. «Про затвердження Методичних вказівок планування заходів щодо попередження занесення і поширення в Україні небезпечних інфекційних хвороб».
- Наказ МОЗ України № 322 від 27.05.2011 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення деконтамінації постраждалих внаслідок дії хімічних, радіаційних чинників та біологічних агентів».
- Наказ МОЗ України № 31 від 23.02. 2000 р. «Про затвердження положень про спеціальні санітарно-карантинні підрозділи».
- Наказ МОЗ України № 167 від 30.05. 97 р. «Про удосконалення протихолерних заходів в Україні» (редакція від 17.05.2001).
- Наказ МОЗ України № 188 від 17.05.2001 р. «Про зміни обсягу дослідження на холеру».
- Наказ МОЗ України № 185 від 07.04.2004 р. «Про оптимізацію комплексу протиепідемічних заходів при виявленні захворювань, що викликані холерними та іншими патогенними вібраціями».
- Постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2011 р., № 893 «Про затвердження Правил санітарної охорони території України».
- Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 12.05.2003 № 16 «Про затвердження методичних вказівок Організація та проведення первинних заходів при виявленні хворого (трупа) або підозрі на зараження карантинними інфекціями, контагіозними вірусними геморагічними гарячками та іншими небезпечними інфекційними хворобами неясної етіології».
- Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 17.05.2003 № 17 «Про посилення дезінфекційних заходів щодо знищення збудника важкого гострого респіраторного синдрому (SARS) у середовищі життєдіяльності людини».
- Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 28.01.2002 № 1 Державні санітарні правила та норми, гігієнічні нормативи правила влаштування і безпеки роботи в лабораторіях (відділах, відділеннях) мікробіологічного профілю ДСП 9.9.5.-080-02
- Наказ МОЗ України № 120 від 25.05.2000 р. «Про вдосконалення організації медичної допомоги хворим на ВІЛ-інфекцію/ СНІД».
- Наказ МОЗ України № 415 від 19.08.2005 р. «Про удосконалення добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію».
- Наказ МОЗ України № 794 від 01.07.2019 р. «Про удосконалення системи управління якістю лабораторних досліджень у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу».
- Наказ МОЗ України № 314 від 09.07.2003 р. «Про заходи з профілактики захворювань на сибірку».
- Постанова Кабінету Міністрів України № 908 від 03.07. 2006 р. «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів».
- Наказ МОЗ України № 552 від 11.08.2014 р. «Про затвердження державних санітарних норм та правил «Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів в закладах охорони здоров'я».
- Наказ МОЗ України № 798 від 21.09.2010 «Про затвердження методичних рекомендацій «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу».

Додаткова література:

Доповнено:

- Гаркавий С.И. Профилактика внутрибольничных инфекций / С.И. Гаркавий, А.А. Шевченко, Э.А. Деркачев и др. – Одесса: Пресс-курьер, 2015. – 240 с.
- Гигиена рук в здравоохранении: Пер. с нем.; Производственное Г46 издание / Под ред. Г. Кампфа – К.: Здоров'я, 2005. – 304 с.
- Медична паразитологія з ентомологією: навч. посіб. / за ред.. В.М. Козька, В.В. М'ясоєдова. – К., 2015. – 336 с.
- Парентеральні вірусні гепатити: навчальний посібник / За ред. І.В. Дзюблик. – К., 2005. - 168 с.
- Порохницький В.Г. Вірусні гепатити / В.Г. Порохницький, В.С. Топольницький – К.: Книга-плюс, 2010. – 480 с.
- Прудкина Н.С. Кровососущие двукрылые насекомые / Н.С. Прудкина. – Харьков: Коллегиум, 2011. – 296 с.
- Тропические болезни: учебник / Под ред. Е.П. Шуваловой. 5-е изд. перераб. и доп. – СПб.: «ЭЛБИСПб», 2004. — 704 с.
- HIV-infection – ВІЛ-інфекція: Навч. посіб. / О.А. Голубовська та ін. – К., 2011. – 288 с.
- <https://www.cdc.gov/oralhealth/infectioncontrol/summary-infection-prevention-practices/assessments.html>
- <https://www.who.int/antimicrobial-resistance/publications/global-action-plan/en/>
- www.publish.csiro.au/HI/pdf/HI02038
- <https://www.who.int/gpsc/ipc-components/en/>
- Health Technical Memorandum 01-04: Decontamination of linen for health and social care <http://www.gov.uk/government/collections/health-building-notes-core-elements>
- WHO 2014 Interim Infection Prevention and Control Guidance for Care of Patients with Suspected or Confirmed Filovirus Haemorrhagic Fever in Health-Care Settings, with Focus on Ebola http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/130596/1/WHO_HIS_SDS_2014.4_eng.pdf?ua=1&ua=1
- S. Bloomfield et al. The infection risks associated with clothing and household linens in home and everyday life settings, and the role of laundry. International Scientific Forum on Home Hygiene (2013).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма складена на підставі наказу ЛНМУ імені Данила Галицького від 24.04.2015 р. «Про введення в дію нового навчального плану додипломної підготовки фахівців за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медико-профілактична справа».

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-трансферно накопичувальною системою.

Вивчення дисципліни «Медичні аспекти біоетики та біобезпеки» передбачено на завершальному етапі підготовки студентів спеціальностей «Лікувальна справа» – 7.12010001, «Педіатрія» – 7.12010002, «Медико-профілактична справа» – 7.12010003 у XI-XII семестрах VI року навчання та базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні медичної біології, нормальної та патологічної анатомії та фізіології, гістології, фармакології, філософії, історії медицини, педіатрії, терапії, акушерства та гінекології, хірургії, психології, психіатрії, наркології, основ законодавства України, основ біоетики та біобезпеки й інтегрується з цими дисциплінами; закладає основи формування студентами умінь та навичок, що визначаються кінцевими цілями дисципліни та можуть бути використані студентами при вивченні клінічних дисциплін на 6 курсі і у наступній професійній діяльності.

Згідно з навчальним планом на 6 курсі медичного факультету вивченню дисципліни «Медичні аспекти біоетики та біобезпеки» на курсі за вибором відводиться 120 годин, з них 30 годин практичних занять і 90 годин самостійної (позааудиторної) роботи студентів.

Програма курсу за вибором структурована і представлена одним модулем, який містить один змістовий модуль відповідно до вимог розробки навчальних програм навчальних дисциплін (Наказ МОЗ України № 492 від 12.10.2004 р. «Про внесення змін та доповнень до Рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін»).

Видами навчальної діяльності студентів, згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття; б) самостійна робота студентів. Тематичні плани практичних занять та самостійної роботи забезпечують вивчення усіх тем, що входять до складу змістового модулю.

Поточний контроль. Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей. Практичні заняття передбачають вирішення ситуаційних задач, навчання методам спілкування із пацієнтами у різних нештатних ситуаціях, навчання вмінню будувати свої відносини з колегами, середнім та молодшим медичним персоналом на засадах принципів та нормативів біомедичної етики. Засобами контролю є усне опитування, вирішення тестових завдань і ситуаційних задач, опанування практичних навичок біоетики та біобезпеки.

Самостійна робота студента – одна з організаційних форм навчання, що регламентується навчальним планом та виконується студентом самостійно поза межами аудиторних занять. Видом самостійної роботи є підготовка до практичного заняття та вивчення нормативно-правової бази.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Для студентів медичних факультетів спеціальностей 7.12010001–«Лікувальна справа», 7.12010002 – «Педіатрія», 7.12010003 – «Медико-профілактична справа», кваліфікація – лікар

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій	Практичних занять			
«Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»	4	0	30	90	XI-XII	залік

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»:

- розширення знань щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології, щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності;
- інтегрування знань щодо етичних, моральних норм, а також законів, принципів і правил регулювання з цих питань у практичну професійну діяльність медичних працівників та дослідників;
- інтегрування вміння користуватися біотичними принципами у практичну професійну діяльність медичних працівників та дослідників, що сприятиме безпеці використання нових медичних технологій;
- виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності.

Кінцеві цілі дисципліни «Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»:

- розширення теоретичних знань щодо біоетичного регулювання професійної діяльності медичних спеціалістів та дослідників, що сприяють безпеці використання нових медичних технологій та запобігають нанесенню шкоди людині, усьому людству і біосфері у цілому;
- формування цілісного уявлення про належне, про єдність природного і соціального життя, про моральні цінності в роботі лікаря;
- вміння користуватися новими етичними принципами (тобто нооетикою), для запобігання глобальної екологічної кризи, за суттю ноосферної кризи, що може прийняти катастрофічний і необоротний характер.

Підвищення якості підготовки сучасного лікаря в галузі біомедичної етики та біобезпеки дасть змогу в його подальшій діяльності на більш високому професійному рівні проводити профілактику та лікування різної патології, запобігати допущенню деонтологічних, професійних та загальнолюдських помилок.

**ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»**

**СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ:
«Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»**

I. «МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС
<i>I. Медичні аспекти біоетики та біобезпеки</i>			
1. Етика: біологічні та медичні аспекти. Біоетика та система охорони здоров'я в Україні. Основні принципи, норми, правила біомедичної етики. Права людини та критерії поведінки з погляду біоетики. Поняття здоров'я і здорового способу життя та безпечної поведінки. Безпечна професійна діяльність і здоровий спосіб життя.		6	18
2. Елементи біоетики та біобезпеки в професійній діяльності лікаря. Зниження стигми та дискримінації людей, які живуть із ВІЛ/СНІД (ЛЖВ). «Снідофобія» і вимоги медичної етики. Зменшення стигми та дискримінації, пов'язаних із ВІЛ, до представників груп найвищого ризику (ГНР) в медичних закладах України. Тестування і скринінг на ВІЛ-інфекцію в контексті принципу поваги автономії пацієнта. Нормативні акти, що регламентують вимоги до тестування та скринінгу на ВІЛ-інфекцію.		6	18
7. СНІД як професійний ризик медичних працівників. Нормативні акти, що регламентують вимоги до профілактики професійного інфікування ВІЛ. Морально-етичні та правові засади проведення епідеміологічних досліджень із врахуванням основних принципів біомедичної етики.		4	12
4. Види біологічних загроз. Біозахист і біостримання. Виявлення, моніторинг і реагування на біологічні загрози.		4	12
5. Основні принципи захисту населення та території від поширення збудників небезпечних та особливо небезпечних інфекційних і паразитарних захворювань.		2	6
6. Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій природного генезу. Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій штучного генезу.		4	12
7. Біобезпека та гено-інженерні технології. Нормативні акти, що регламентують біобезпеку на об'єктах підвищеного епідемічного ризику.		2	6
8. Міжнародні медико-санітарні правила (2005) – нормативний акт щодо забезпечення контролю за міжнародним поширенням різного виду загроз масового ураження населення та довкілля.		2	6
<i>Усього годин – 120</i>		30	90
<i>Кредитів ECTS – 4</i>			

I. «МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ».

Конкретні цілі:

15. вивчення питань етичного, морального та деонтологічного вимірів у різних галузях їх застосування;
16. вивчення напрямків і методів біоетики;
17. вивчення міжнародних документів з питань біоетики та прав людини;
18. демонструвати вміння спілкуватися з колегами, хворими та їхніми родичами, сприяти створенню здорового психологічного клімату в медичному середовищі;
19. використовувати фахову нормативну лексику;
20. демонструвати культуру письмового та усного мовлення;
21. застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;
22. демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин «лікар-хворий»;
23. демонструвати володіння принципами медичної деонтології;
24. демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження;
25. вивчення видів біологічних загроз, підходів у їх виявленні, моніторингу та реагування на них;
26. вивчення основних принципів захисту населення та території від поширення збудників небезпечних та особливо небезпечних інфекційних та паразитарних захворювань;
27. вивчення основних принципів захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій природного та штучного генезу;

28. вивчення нормативних актів, що регламентують біобезпеку на об'єктах підвищеного епідемічного ризику;
29. вивчення основних положень Міжнародних медико-санітарних правил (2005).

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема № 1. Етика: біологічні та медичні аспекти. Біоетика та система охорони здоров'я в Україні.

Тема № 2. Основні принципи, норми, правила біомедичної етики. Права людини та критерії поведінки з погляду біоетики.

Тема № 3. Поняття здоров'я і здорового способу життя та безпечної поведінки. Безпечна професійна діяльність і здоровий спосіб життя.

Тема № 4. Елементи біоетики та біобезпеки в професійній діяльності лікаря. Зниження стигми та дискримінації людей, які живуть із ВІЛ/СНІД (ЛЖВ).

Тема № 5. «Снідофобія» і вимоги медичної етики. Зменшення стигми та дискримінації, пов'язаних із ВІЛ, до представників груп найвищого ризику (ГНР) в медичних закладах України.

Тема № 6. Тестування і скринінг на ВІЛ в контексті принципу поваги автономії пацієнта. Нормативні акти, що регламентують вимоги до тестування та скринінгу на ВІЛ.

Тема № 7. СНІД як професійний ризик медичних працівників. Нормативні акти, що регламентують вимоги до профілактики професійного інфікування ВІЛ.

Тема № 8. Морально-етичні та правові засади проведення епідеміологічних досліджень із врахуванням основних принципів біомедичної етики.

Тема № 9. Види біологічних загроз. Біозахист і біостримання.

Тема № 10. Виявлення, моніторинг і реагування на біологічні загрози.

Тема № 11. Основні принципи захисту населення та території від поширення збудників небезпечних та особливо небезпечних інфекційних і паразитарних захворювань.

Тема № 12. Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій природного генезу.

Тема № 13. Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій штучного генезу.

Тема № 14. Біобезпека та генно-інженерні технології. Нормативні акти, що регламентують біобезпеку на об'єктах підвищеного епідемічного ризику.

Тема № 15. Міжнародні медико-санітарні правила (2005) – нормативний акт щодо забезпечення контролю за міжнародним поширенням різного виду загроз масового ураження населення та довкілля. Підсумкове заняття.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ 1 «Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»

№ за/п	Тема	Кількість годин
1	2	3
1.	Етика: біологічні та медичні аспекти. Біоетика та система охорони здоров'я в Україні.	2
2.	Основні принципи, норми, правила біомедичної етики. Права людини та критерії поведінки з погляду біоетики.	2
3.	Поняття здоров'я і здорового способу життя та безпечної поведінки. Безпечна професійна діяльність і здоровий спосіб життя.	2
4.	Елементи біоетики та біобезпеки в професійній діяльності лікаря. Зниження стигми та дискримінації людей, які живуть із ВІЛ/СНІД (ЛЖВ).	2

1	2	3
5.	«Снідофобія» і вимоги медичної етики. Зменшення стигми та дискримінації, пов'язаних із ВІЛ, до представників груп найвищого ризику (ГНР) в медичних закладах України.	2
6	Тестування і скринінг на ВІЛ в контексті принципу поваги автономії пацієнта. Нормативні акти, що регламентують вимоги до тестування та скринінгу на ВІЛ.	2
7.	СНІД як професійний ризик медичних працівників. Нормативні акти, що регламентують вимоги до профілактики професійного інфікування ВІЛ.	2
8.	Морально-етичні та правові засади проведення епідеміологічних досліджень із врахуванням основних принципів біомедичної етики.	2
9.	Види біологічних загроз. Біозахист і біостримання.	2
10.	Виявлення, моніторинг і реагування на біологічні загрози.	2
11.	Основні принципи захисту населення та території від поширення збудників особливо небезпечних інфекційних і паразитарних захворювань.	2
12.	Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій природного генезу.	2
13.	Основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій штучного генезу.	2
14.	Біобезпека та генно-інженерні технології. Нормативні акти, що регламентують біобезпеку на об'єктах підвищеного епідемічного ризику.	2
15.	Міжнародні медико-санітарні правила (2005) – нормативний акт щодо забезпечення контролю за міжнародним поширенням різного виду загроз масового ураження населення та довкілля. Підсумкове заняття.	2
16.	Всього	30

Тематичний план самостійної роботи студентів
«Медичні аспекти біоетики та біобезпеки»

Тема	Кількість годин	Види контролю
Опрацювання тем, які входять до плану аудиторних занять	60	Поточний контроль
Опрацювання нормативно-правової бази, що регламентує роботу з питань біоетики та біобезпеки	30	Поточний контроль
Всього		90

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання – це один із завершальних етапів навчальної діяльності та визначення успішності навчання. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за тематичні модулі, на які структурована навчальна дисципліна.

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів, затверджені МОЗ України (2005).

Оцінка за модуль визначається як середнє суми оцінок поточної навчальної діяльності за традиційною шкалою переведеної у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком, що виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю – 200.

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Розподіл балів, які отримують студенти

Для оцінювання знань із дисципліни використовуються наступні види контролю: поточний і підсумковий. Формою підсумкового контролю є залік відповідно до навчального плану.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті у відповідності з конкретними цілями кожної теми та має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять: розв'язування тестів, ситуаційних задач та виконання практичних завдань.

При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестуванню, ситуаційним задачам, структурованим письмовим роботам та структурованому контролю (за процедурою) практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент отримує оцінку, яка становить середнє з усіх видів контролю поточної навчальної діяльності та включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = (СА \times 200) : 5$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
1	2	1	2	1	2	1	2
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126

4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на завершальному етапі вивчення дисципліни за національною шкалою та шкалою ECTS. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом студента.

Студент допускається до підсумкового контролю при умові виконання вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 120 балів під час практичних занять.

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни

Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60 % від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Таблиця 3

Оцінка ECTS	Статистичний показник
1	2
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Таблиця 4

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	«5»
Від 140 до 169 балів	«4»
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ «МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

1. Історія професійної медичної етики.
2. Зміст етичного, морального та деонтологічного вимірів у різних галузях їх застосування.
3. Напрямки і методи біоетики.
4. Взаємини між медичними співробітниками, пацієнтом та його родиною.
5. Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.
6. Біоетичний контроль генетичних технологій.
7. Біоетичні проблеми ВІЛ-інфекції та інших соціально небезпечних інфекцій.
8. Біоетичні аспекти профілактичних програм і медичного консультування.
9. Види біологічних загроз. Поняття «біозахист» та «біостримання».
10. Поняття про біологічну зброю та біотероризм. Класифікація надзвичайних ситуацій.
11. Розвиток епідемічного процесу серед населення при надзвичайних ситуаціях.
12. Вплив природних, техногенних і соціальних катастроф та надзвичайних ситуацій на епідемічний стан.
13. Чинники, які впливають на поширення інфекційних хвороб в районах надзвичайних ситуацій.
14. Особливості перебігу штучно викликаного епідемічного процесу.
15. Захист населення при надзвичайних ситуаціях.
16. Режимно-обмежувальні заходи.
17. Медичні сили та засоби в системі протиепідемічного захисту населення при надзвичайних ситуаціях.
18. Основні принципи планування протиепідемічних і профілактичних заходів у зонах надзвичайних ситуацій.
19. Основні положення Міжнародних медико-санітарних правил (2005).

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ КОНТРОЛЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

30. Демонструвати вміння спілкування з колегами, хворими та їхніми родичами, сприяти створенню здорового психологічного клімату в медичному середовищі.
31. Використовувати фахову нормативну лексику.
32. Демонструвати культуру письмового та усного мовлення.
33. Застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності.
34. Демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин «лікар – хворий».
35. Демонструвати володіння принципами медичної деонтології.

36. Демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.
37. Демонструвати володіння морально-етичними принципами медичного фахівця.
38. Застосовувати розуміння особливостей видів біологічних загроз для їх виявлення, моніторингу та реагування на них на території обслуговування;
39. Застосовувати основні принципи захисту населення та території від поширення збудників небезпечних та особливо небезпечних інфекційних та паразитарних захворювань;
40. Застосовувати основні принципи захисту населення та території при виникненні надзвичайних ситуацій природного та штучного генезу;
41. Використовувати нормативні акти, що регламентують біобезпеку на об'єктах підвищеного епідемічного ризику у практичній діяльності;
42. Демонструвати знання основних положень Міжнародних медико-санітарних правил (2005).

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА, РЕКОМЕНДОВАНА ПРИ ВИВЧЕННІ МОДУЛЯ
«МЕДИЧНІ АСПЕКТИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

Основна література

- Антологія біоетики / [за ред. Ю. І. Кундієва]. – Львів : БаК, 2003. – 592с.
- Беляков В.Д., Яфаєв Р.Х. Епідеміологія. – М.: Медицина, 1989. – 416 с.
- Актуальні питання епідагляду за особливо небезпечними інфекціями, санітарна охорона території, біологічна безпека / Матеріали науково-практичної конференції / – Іллічівськ, 2010. – 259 с.
- Актуальні проблеми профілактики особливо небезпечних інфекцій та біологічної безпеки / Матеріали наради-семінару/ – Сімферополь, 2008. – 192 с.
- Виноград Н.О. Біологічна безпека – невирішені проблеми сьогодення / Н.О. Виноград // Матеріали наради-семінару [Актуальні проблеми профілактики особливо небезпечних інфекцій та біологічної безпеки] / – Одеса, 2007. – С. 16-17.
- Виноград Н.О. Принципи і види епідагляду за особливо-небезпечними інфекціями із врахуванням національних пріоритетів України / Матеріали наради-семінару [Актуальні проблеми профілактики особливо небезпечних інфекцій та біологічної безпеки] / – Сімферополь, 2008. – С. 19-21.
- Виноград Н.О., Василюшин З.П., Козак Л.П. Загальна епідеміологія. – К.: Медицина, 2011. – 178 с.
- Запорожан В. М. Біоетика: Підручник / В.М. Запорожан, М Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2005. – 288 с.
- Запорожан В. Н. Биоэтика: Учебник / В.Н. Запорожан, Н.Л. Аряев – Одеса: Одесский медуниверситет, 2005. – 295 с.
- Зуєва Л.П., Яфаєв Р.Х. Епідеміологія. – СПб.: Фолиант, 2008. – 745 с.
- Епідеміологія: базовий підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. За ред. проф. І.П. Колеснікової. – Вінниця: Нова книга, 2012. – 576 с.
- Международные медико-санитарные правила (2005) / ВОЗ. – 2008. – 45 с.
- Могилевський Л.Я. Організація та проведення первинних заходів при виявленні хворого (трупа) або підозрі на зараження карантинними інфекціями, контагіозними вірусними геморагічними гарячками та іншими небезпечними інфекційними хворобами неясної етіології: Метод. вказівки / Л.Я. Могилевський, Ю.А. Бощенко, З.А. Хабло [та ін.] // Київ, 2003. – 44 с.
- Стандарты эпидемиологического надзора, рекомендуемые ВОЗ // Департамент по эпидемиологическому надзору и борьбе с инфекционными болезнями. – Женева, ВОЗ. – 1999.
- Черкасский Б.Л. Глобальная эпидемиология. – М.: Практическая медицина, 2008. – 447 с.

Додаткова література

1. Биомедицинская этика / [Под ред. В.И. Покровского]. – М.: Медицина, 1997. – 224 с.
2. Биомедицинская этика (словарь-справочник) / [Под ред. Т.В. Мишаткиной]. – Минск.: БГЭУ, 2007. – 91 с.
3. Биомедицинская этика. Практикум / [Под общ. ред. С.Д. Денисова, Я.С. Яскевич]. – Минск.: БГЭУ, 2011. – 200 с.
4. Биоэтика: принципы, правила, проблемы / [Под ред. Б.Г. Юдина]. – М.: Медицина, 1998. – 225 с.
5. Запорожан В.М. Від біоетики до ноетики / В.М. Запорожан // Вісник НАН України. – 2004. – №12. – С. 22 – 30.
6. Иванов В. И. Этические аспекты исследований генома человека в генотерапии / В.И. Иванов В кн.: Итоги науки и техники. Геном человека. – М.: ВИНТИ, 1994. – С. 149 - 157.
7. Иванюшкин А.Я. Профессиональная этика в медицине / А. Я. Иванюшкин. – М. : Медицина, 1990. – 220 с.
8. Кундієв Ю., Кисельов М. Біоетика: витоки, стан, перспективи / Ю. Кундієв, М. Кисельов //

Вісн. НАН України. – 1999. – №8. – С. 6-8.

9. Любан-Плоцца Б. Терапевтический союз врача и пациента / Б. Любан-Плоцца, В. Запорожан, Н. Аряев. – К.: АДЕФ – Украина, 2001. – 292 с.
23. Рішення Ради національної безпеки і оборони України № 220/2009 від 06.04.2009 «Про біологічну безпеку України».
24. Этико-правовые аспекты проекта «Геном человека» / Международные документы и аналитические материалы / Отв. Ред. Б. Г. Юдин. – М. медицина, 1998. - 145 с.
25. Яровинский М.Я. Лекции по курсу «Медицинская этика» (биоэтика). Учебное пособие / М. Я. Яровинский. – М.: Медицина, 2001. – Т. 1. – 208 с.
27. Яровинский М.Я. Лекции по курсу «Медицинская этика»(биоэтика). Учебное пособие / М.Я. Яровинский. – М.: Медицина, 2001. – Т. 2. – 256 с.
28. Bioethics. An Anthology / Ed. By H. Kuhze, P Singer. – Oxford: Blackwell Publ. Ltd, 1999.– 600 p.
29. Brock L. The Least a Parent Can Do: Prenatal Genetic Testing and the Welcome to our children / L. Brock, M. D. Eidl // Ethics & Medicine. – 1997. – Vol. 13, m.-F. 59-66.
30. Convention for Protection of Human Rights of the human Being with regard to the application of biology and medicine: Convention of Human Rights and Biomedicine. DIR/JUR 996/14, Strasburg, November 1996 (непЕОfl В.Н. НrHaTBeBa).
31. Iglesias T. Hippocratic Medicine and the Teaching of Medical Ethics / T. Iglesias // Ethics & Medicine. – 1996. – Vol. 12, m. – P. 4-9.
32. Harris J. Is there a coherent social conception of disability? / J. Harris // Journal of Medical Ethics. – 2000. – Vol. 26. – P. 95–100.
33. Kovalyova O. Medical Ethics / O. Kovalyova 2001. – Kharkiv, 128 p.
34. Operational Guidelines for Ethics Committees that Review Biomedical Research. – Geneva: WHO, 2000. – 31 P.
35. Responsible conduct with animals in research / Ed By L.A. Hart. – N.-Y.: Oxford Univ. Press, 1998. – 193 p.
36. Robert V. Veatch The basics of bioethics / V. Robert Veatch. – Kennedy Institute of Ethics Georgetown University: Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey. – 2003. – 205 p.
37. Thomas A. Mappes Biomedical Ethics / Thomas A. Mappes, David De Grazia // Me Graw Hill. – 2001. – 707 p.
38. Vogel F., Motulsky A.G. Human Genetics: problems and approaches / F. Vogel, A.G. Motulsky. – 1997. – 851 p.
39. Zaporozhan V.M. From Bioethics – to Nooethics / V.M. Zaporozhan: Varna, Scripta Scientifica Medica, 2008. – vol. 40 (1). – P. 7-12.